נקיט מנא

וכן בגת גבי אדם הא אמר דבעי ראשו ורובו, גבי פרה מי בעינן לה ראשה ורובה או לא, כל היכא דקא נקיט מנא ולא נקיט לה לא תיבעי לך דבעי ראשה ורובה מלגיו, כי תבעי לך היכא דנקיט מנא ונקיט לה מאי? א"ל תניתוה ובלבד שתהא הפרה ראשה ורובה מבפנים ושותה מאי לאו דנקיט לה ונקיט מנא, לא, דנקיט מנא ולא נקיט לה וכי נקיט מנא ולא נקיט לה מי שרי והתניא *לא ימלא אדם מים ויתן בשבת לפני בהמתו אבל ממלא הוא ושופך והיא שותה מאיליה הא איתמר עלה *אמר אביי הכא באבוס העומד ברשות הרבים גבוה י' טפחים ורוחב ד' וראשו אחד נכנס לבין הפסין גזרה דילמא חזי ליה לאבוס דמקלקל ואתי לתקוניה ודרא ליה לדוולא בהדיה וקא מפיק מרשות היחיד לרשות הרבים וכי האי גוונא מי מיחייב *והאמר רב ספרא אמר ר' אמי אמר ר' יוחנן *המפנה חפציו מזוית לזוית ונמלך עליהן והוציאן פטור שלא היתה עקירה משעה ראשונה לכך? אלא זמנין דמתקן ליה והדר מעייל ליה וקא מעייל מרשות הרבים לרשות היחיד *איבא דאמרי גבי אדם הא קאמרינן דסגי ליה בראשו ורובו גבי פרה מי סגי לה בראשה ורובה או לא, היכא דנקיט מנא ונקיט לה לא תיבעי לך דסגי לה בראשה ורובה אלא כי תיבעי לך דנקיט מנא ולא נקיט לה מאי? אמר ליה תניתוה ובלבד שתהא פרה ראשה ורובה מבפנים ושותה מאי לאו דנקיט מנא ולא נקיט לה, לא, דנקיט מנא ונקיט לה *והכי נמי מסתברא דאי נקיט מנא ולא נקיט לה מי שרי והתניא לא ימלא אדם מים ויתן לפני בהמתו אבל ממלא ושופך והיא שותה מאיליה הא איתמר עלה אמר אביי הכא באבוס העומד ברשות הרבים גבוה עשרה טפחים ורוחב ארבעה וראשו נכנס לבין הפסין זמנין דחזי ליה לאבוס דמקלקל ואתי לתקוניה ודרי ליה לדוולא בהדיה וקא מפיק מרשות היחיד לרשות הרבים וכי האי גוונא מי מיחייב והאמר רב ספרא אמר ר' אמי אמר ר' יוחנן המפנה חפציו מזוית לזוית ונמלך עליהן והוציאן פטור שלא היתה עקירה משעה ראשונה לכך? אלא זמנין דמתקן ליה והדר מעייל ליה מרה"ר לרשות היחיד הא שמע גמל שראשו ורובו מבפנים אובסין אותו מבפנים והא אבוס כמאן דנקיט מנא ונקיט לה דמיא וקא בעינן ראשה ורובה, אמר רב אחא בר רב הונא אמר רב ששת שאני גמל הואיל וצוארו ארוך ת"ש בהמה שראשה ורובה בפנים אובסין אותה מבפנים והא אבוס כמאן דנקיט מנא ונקיט לה (א) וקא בעינן ראשו ורובו, מאי "בהמה" נמי דקתני גמל, והתניא "בהמה" והתניא "גמל"? *מידי גבי הדדי תניא תנ"ה ר"א אוסר בגמל הואיל וצוארו ארוך: א"ר יצחק בר *אדא לא הותרו פסי ביראות אלא לעולי רגלים בלבד והתניא לא הותרו פסי ביראות אלא לגבי בהמה בלבד: מאי בהמה, בהמת עולי רגלים אבל אדם מטפס

מטפס

וכן בגת. מפרש בפ' בתרא (דף לה:) לענין מעשר דכל כמה שהוא בגת שותין בלא מעשר על הגת אבל להוציא מן הגת, שתיית קבע הוא, ועל הגת אפי' מוזגו בחמין דהויא לה קבע, לא חשיב ליה קבע התם: **גבי בהמה**. המשקה בהמתו ברה"י והיא עומדת ברה"ר מהו: **היכא דנקיט מנא**. שהיא שותה בו: **ולא נקיט**. לנוקרה באפסר שלא תוכל לעקם ראשה בחוץ: **לא תיבעי לך**. דודאי חיישינן שמא תעקם את ראשה ותוליך את הכלי אחריה: **וכי לא נקיט לה מי שרי**. לאחוז הכלי בפסי בירות ואע"ג דעשויין כתיקנן שהפרה ראשה ורובה בפנים: **לא ימלא אדם מים ויתן לפני בהמתו**. ויאחוז הכלי בידו בעוד שהיא שותה ולקמן בברייתא בשמעתין היא גבי פסי בירות ועל כרחך בדלא נקיט לה הוא דאי נקיט לה הוא ואפ"ה אסור למה הוצרכו ראשה ורובה בפנים אלא פשיטא בדלא נקיט לה ומתני' דשרי בדנקיט לה וקתני ראשה ורובה מבפנים: **הא איתמר עלה כו'**. כלומר כי בעינן ראשה ורובה בדלא נקיט לה וכי הוי ראשה ורובה שרי, ובברייתא דקתני לא ימלא ויתן הוא עצמו לבהמתו הא תרצה אביי לקמן דלאו בבהמה העומדת ברה"ר וראשה ורובה בין הפסין עסקינן אלא בבהמה העומדת בבית וחלונות פתוחות לה לרה"ר ואבוס מתוקן לה (ג) לפניה ברה"ר גבוה עשרה ורחב ד' דהוי רה"י ונותן לה שם תבן ומספוא מרה"י וראש האבוס נכנס לבין הפסין ואשמעינן דלא ימלא מן הבור ויגביה הדלי על ראש האבוס וילך דרך רה"ר ויטלטל הדלי על האבוס לפני בהמה, ואע"ג דקיי"ל עומד אדם ברה"ר ומטלטל ברה"י בהמוצא תפילין (לקמן ד' לח:), הכא אסור: **דילמא**. כי בעי לאנוחי דלי על ראש האבוס חזי ליה לאבוס דמקלקל בראשו שברה"ר ומינשי ודרי ליה לדווליה בהדיה ואזיל לתקוניה וקא מפיק מבין הפסין לרה"ר הלכך לא יניחנו ויטלטלנו אלא שופך על האבוס והמים הולכין עד הבהמה מאליהן: **וכי האי גוונא מי מיחייב**. כי עקר מרה"י אדעתא לאנוחיה ברה"י ואינשי ואפקיה לרה"ר מי מיחייב מדאורייתא דליגזור רבנן בדלא אפקיה משום דלא ליתי להכי: **שלא היתה עקירה כו'**. ובשבת מלאכת מחשבת אסרה תורה שנתכוון לכך אלא ששגג בשבת לסבור שהיום חול או מלאכה זו מותרת אבל כי לא נתכוון פטור מחטאת וכיון דאי נמי אתי לידי כך ליכא חיובא דאורייתא לא איבעי לן למיגזר היתירא משום הא: **והדר מעייל ליה**. לדוולא לאיבוס לבתר דתקניה וקא עקר ליה מרה"ר אדעתא לאנוחי ברה"י: **לא תיבעי לך דסגי בראשה ורובה**. דהא מתני' היא בדנקיט מנא דאי לאו דנקיט מנא קמיה למה הצריכו ראשה ורובה בפנים אבל הא מספקא לן דדילמא מתני' בדנקיט לה הוא: **אובסין אותה מבפנים**. מפרש בפ' מי שהחשיך (שבת ד' קנה:) שתוחב לה מספוא הרבה על כרחה בבית הבליעה יותר מכדי אכילתה עד שנעשה כאיבוס במעיה כשמוליכה למדבר ומתיירא שלא תמות מחמת מאכל: **והא איבוס כמאן דנקיט מנא ונקיט לה הוא**. שאם אינו אוחז בצוארו אינו יכול לתחוב וקא בעי ראשו ורובו ותיפשוט בעיא קמייתא דליכא קמא: **מידי גבי הדדי תני להו**. דתנא בהמה לא תנא גמל ומאי, בהמה גמל: איתמר נמי לא גרסי': **שצוארו ארוך**. (*ואע"ג) דרוב גופו מבפנים אם יתקפנו (*ויעקר) צוארו יגיע *עד רשות הרבים: **בהמת עולי רגלים**. אבל אדם אפי' עולי רגלים לא הותר לדלות ולשתות שיכול ליכנס לפנים ולשתות:

מטפס

וכי (ג)לא נקיט לה מי שרי. קשה דאין זה סוגיית הש"ס דלעיל קאמר היכא דנקיט מנא ולא נקיט לה לא תבעי לך דבעינן ראשה ורובה והשתא פריך מי שרי וי"ל לא משום דפשיטא ליה קאמר הכי אלא אפי' אם תימצי לומר דשרי לא שרי אלא בראשה ורובה:

והתניא לא ימלא. גבי פסי בירות מיתניא ומשמע דקאי אמתני' ואע"ג דהיכא ראשה ורובה ועל כרחך בדלא נקיט לה איירי דאי בדנקיט לה איירי אם כן מה הועילו ראשה ורובה של פרה:

אמר אביי הכא באיבוס העומד ברה"ר. פירוש שהבהמה אוכלת מן האיבוס ברה"ר אצל הפסין וקא משמע לן דלא ימלא דלי ויתננו על ראש האיבוס ויאחזו בידו דילמא חזי לראש האיבוס שברה"ר נתקלקל וילך שם עם הדלי ומפיק מרשות היחיד לרשות הרבים אלא שופך לפניה דכי נמי חזי לראש האיבוס שנתקלקל ואזיל להתם הא לית ליה מידי בידיה דהא כששפך הניח הדלי בין הפסין ובחנם דחק רש"י לפרש שהבהמה עומדת בבית ויש ספרים שכתוב בהן וכן גירסת רבינו חננאל דלמא חזי לאיבוס דמקלקל ומפיק ליה לדווליה בהדיה פירוש שלא יכול להניח הדלי בראש האיבוס שבין הפסין ומפיק לה לדווליה דרך האיבוס דעומד אדם ברה"ר ומטלטל ברה"י וחזי ליה לאידך גיסא דמקלקל ומנח ליה וקא מפיק ליה מרה"י לרה"ר ומנח ליה פי' על ארעא ברה"ר עד דמתקן ליה לאיבוס:

אובסין. האי אובסין לאו דוקא אלא כלומר מלעיטין דתנן בפ' בתרא דשבת (ד' קנה:) אין אובסין את הגמל אלא מלעיטין:

מידי

עין משפט נר מצוה

יב א מיי' פי"ג מהל' שבת הלכה יב:
יג ב מיי' פי"ז מהל' שבת הלכה כט:
יד ג שם הלכה ל:

רבינו חננאל

[גבי] אדם הא תנן דבעי להכנים ראשו ורובו למקום שהוא שותה. פרה מאי מי בעינן להכנים ראשה ורובה למקום ששותה [ואי לא והיכא דנקיט לה למנא ולא נקיט לה לבהמה. לא תיבעי לן דודאי בעינן להכנים ראשה ורובה למקום ששותה] כי תיבעי לן היכא דנקיט לה למנא ונקיט לה לבהמה מאי. ת"ש ובלבד שתהא פרה ראשה ורובה בפנים ושותה מאי לאו דנקיט מנא ונקיט לה כו'. [איכא דאמרי ג ב י] אדם הא קאמרינן דסגי ליה בראשו ורובו בהמה מאי היכא דנקיט לה למנא ונקיט לה לבהמה דברי הכל סגי ליה בראשהורובה כי תיבעי לן היכא דנקיט מנא ולא נקיט לה מאי. ת"ש ובלבד שתהא פרה ראשה ורובה לפנים ושותה מאי לאו דנקיט מנא ולא נקיט לה ודחינן לא דנקיט מנא ונקיט לה הכי נמי מסתברא דאי לא נקיט לה מי שרי לה לאשקויה. והתניא לא ימלא אדם מים ויתן לפני בהמתו אבל ממלא הוא ושופך והיא שותה מאיליה ודחינן הא אתמר עלה דהא ברייתא אמר אביי הכא באיבוס העומד ברה"ר גבוה עשרה ורחב ד' שהוא רה"י וראשו אחד נכנס לבין הפסין עסקינן חיישינן דלמא נפיק ומסגי עילולא ומפיק ליה [לדוולא] בהדיה ומנח ליה כ"א בארעא וקא מפיק מרה"י לרה"ר ואקשינן ומאן דמפיק כי האי גוונא מי מיחייב והא אמר ר' יוחנן המפנה חפצים מזוית לזוית ונמלך עליהן

הגהות הב"ח

(א) גמ' ונקט לה דמיא וקא בעינן ראשו:(ב)רש"י ד"ה הא איתמר וכו' ואבוס מתוקן לה לפניה ברשות הרבים כזה:

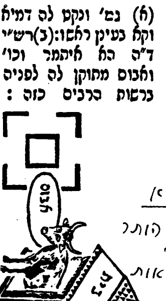

(ג) תוס' ד"ה וכי נקיט מנא ולא נקיט לה מי שרי.

ואי לאו דרוב כצ"ל [ח"מ]

עד רה"ר ואהכי בעי ראשו ורובו אע"ג דנקיט לה כצ"ל [רש"ל]

מסורת הש"ס

שבת ה: כתובות לא. ע"ש

[שבת יח. גיטין סב. ב"מ לד. גי' הרש"ש אמי]

[צ"ל ויעקם]

נושא
בהמה העומדת ברה"ר ושותה ברה"י. מתי בעינן ראשה ורובה
א - נקיט לה ולא נקיט מנא
ב - נקיט לה ונקיט מנא
מבנה
I - II פ' לשונות בשאלת הגמ'
נסיונות לזנות לשאלת הגמ'
דנקיט לה ונקיט/ולא נקיט מנא
בב' לשונות של הגמ' סימן זה מסמן זה"ב קושיא/נקודה פנימית
גזירות (ס"ג) של ...
(מאקא) קושיות
תשובות

נושא
למי הותר פסי ביראות